

\ Historia

Grupa wiekowa **szkoły ponadpodstawowe**

\ **Poniedziałek, 14 grudnia 1970**

W poniedziałek 14 grudnia 1970 roku pracownicy Stoczni Gdańskiej im. Lenina, odmówili podjęcia pracy. Bezpośrednią przyczyną strajku był komunikat rządowy, który podano wieczorem w sobotę 12 grudnia za pośrednictwem radia i telewizji. Poinformowano wówczas obywateli o podwyższeniu cen produktów żywnościowych, w tym mięsa. W poniedziałek pracownicy stoczni udali się pod siedzibę Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Gdańsku i zażądali spotkania z jego pierwszym sekretarzem. Następnie robotnicy ruszyli pod gmach Politechniki Gdańskiej, gdzie żądali rozmowy z rektorem. Tuż za wiaduktem „Błędnik” w Gdańsku doszło do pierwszych starć demonstrantów z Milicją Obywatelską. Tego dnia do protestujących dołączyli również studenci Politechniki Gdańskiej oraz Akademii Medycznej w Gdańsku.

> **Zadanie**

Zastanów się, jaki wpływ na poczucie wolności człowieka ma podniesienie cen żywności przez władze.

\ **Wtorek, 15 grudnia 1970**

We wtorek 15 grudnia 1970 roku ogłoszony został strajk powszechny, do którego dołączały kolejne gdańskie zakłady oraz pracownicy Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni. Założono pierwszy Komitet Strajkowy i żądano uwolnienia aresztowanych działaczy. W Gdyni stoczniovcy Komuny wyruszyli pochodem w stronę centrum miasta. Spontanicznie dołączali pracownicy innych zakładów. Atmosfera marszu była patetyczna, śpiewano *Międzynarodówkę* i *Marsz Gwardii Ludowej*, jak w trakcie pochodu pierwszomajowego. Podczas gdy w Gdańsku strajk przybierał na sile i doszło już do podpalenia gmachu Komitetu Wojewódzkiego PZPR, przemarsz w Gdyni odbywał się w sposób zorganizowany i bez aktów wandalizmu. Demonstrujący sformułowali pod adresem władz siedem postulatów:

1. Zredukowanie rozpiętości zarobków pomiędzy zarobkami pracowników umysłowych (kierownictwa zakładów) a zarobkami pracowników fizycznych.
2. Wobec wprowadzonej podwyżki cen artykułów spożywczych płace robotników winny być w odpowiedniej wysokości podniesione.
3. Zarobki pracowników fizycznych winne być mniejsze o około 100 zł od zarobków pracowników z wykształceniem średnim zawodowym.
4. Różnica pomiędzy zarobkami pracowników fizycznych i z wyższym wykształceniem winna wynosić około 200 zł.
5. Dyrektor przedsiębiorstwa powinien zarabiać nie więcej niż 1000 zł więcej od pracownika z wykształceniem wyższym.
6. Należy bezwzględnie podwyższyć minimalne wynagrodzenie pracowników, a przede wszystkim kobiet najniżej zarabiających.
7. Zasiłki chorobowe winny być 100%, tzn. w pełni odpowiadać utraconemu zarobkowi”. Do powyższej listy ówczesny pracownik „Dalmoru”, Edmund Hulsz, uznawany przez część protestujących za nieformalnego przywódcę gdyńskiego strajku, dopisał odręcznie jeszcze trzy postulaty:
„1a. Wszyscy ponownie w czwartek 17 grudnia 1970 r. zbierają się tu dla dalszego trwania strajku w godzinach rannych. [...]
8. Strajk okupacyjny trwać będzie tak długo, aż nasze postulaty będą spełnione. [...]
9. Pracownicy wybierają nowe władze związków zawodowych.

Po tych wydarzeniach w nocy z 15 na 16 grudnia aresztowano przewodniczących strajku, członków komitetu strajkowego w Gdyni.

> **Zadanie**

Na podstawie przytoczonego tekstu zastanów się i uzasadnij dwa wybrane postulaty robotników stoczniowych.

\ **Czarny Czwartek, 17 grudnia 1970**

16 grudnia 1970 roku strajk rozszerzył się o kolejne zakłady. Wojsko otoczyło stocznię gdańską, nie pozwalając pracownikom zbliżyć się do zakładu. Na wieść o decyzji zamknięcia stoczni w Gdyni jej dyrektor, Michał Tymiński, podjął próbę porozumienia z dyrektorem Zjednoczenia Przemysłu Okrętowego Stanisławem Skrobotą. Wystosował postulaty o uwolnienie aresztowanych członków komitetu strajkowego, ogłoszenie w telewizji informacji o wojskowej blokadzie stoczni oraz wstrzymanie

ruchu kolejowego na stacji Gdynia-Stocznia. Niestety bezskutecznie. Wieczorem o 21:00 oraz 22:30 w telewizji wyemitowane zostało orędzie wicepremiera Stanisława Kociołka, który nawoływał do stawienia się do pracy w stoczni następnego dnia, w tym samym czasie szykowano wojska do zajęcia wyznaczonych pozycji. Do dziś nie jest jasne, czy sprzeczne decyzje władz były wyłącznie efektem bałaganu czy też prowokacji.

Rankiem 17 grudnia 1970 roku na peronie kolejki elektrycznej Gdynia-Stocznia zgromadził się zdezorientowany tłum pracowników stoczni. Z jednej strony przez megafony płynęły, tylko częściowo słyszalne, komunikaty o zamknięciu zakładu pracy, z drugiej zaś, w tłumie słychać było okrzyki o ignorowaniu tej informacji. Na chwilę przed godziną 6:00 rano, na pomoście nad torami padła pierwsza salwa. Pierwszy wystrzał oddano z czołgu. Chwilę później użyto broni maszynowej, byli pierwsi zabici oraz ranni. Mniej więcej 3 godziny później doszło do oddania kolejnych strzałów w kierunku przybywającej na miejsce młodzieży. Strzelano w bruk, jednak kule, rykoszetem odbijające się od kostki, raniły i zabijały ludzi o wiele brutalniej niż te wymierzone wprost. Z latających nad zebraniem tłumem helikopterów zrzucano petardy i gaz łzawiący. Z relacji świadków wiadomo, że i z helikopterów padały strzały z broni palnej, chociaż nie zostało to udowodnione. Zebrani w okolicach przystanku kolejki elektrycznej Gdynia-Stocznia zorganizowali spontaniczny pochód, podczas którego niesiono zwłoki młodego chłopca, Zbyszka Godlewskiego, którego nazwano Jankiem Wiśniewskim. W obawie przed narastającymi rozruchami władze podjęły decyzję o wyłączeniu telefonów w mieście. Pod koniec pochodu manifestanci zostali ponownie ostrzelani. Władza wydała rozkaz wyłapywania z tłumu ludzi podejrzanych o wzięcie udziału w pochodzie lub będących uczestnikami zgromadzenia przy stoczni. Podejrzanych bito i okrutnie katowano. Wydano również rozkazy pracownikom Służby Bezpieczeństwa zatrzymywania najaktywniejszych uczestników protestu i zmuszenia ich do współpracy.

> Zadanie

Postaraj się zdefiniować pojęcie prowokacji i wyjaśnij, jaki wpływ może mieć na społecznie podejmowane decyzje.

Podsumowanie

Historia Grudnia 1970 roku pokazuje, do czego mogą doprowadzić despotyczne rządy w starciu ze zwykłymi ludźmi. 10 lat później, w sierpniu 1980 roku, bogatsi w doświadczenia wydarzeń z 1970 roku robotnicy stoczni gdańskiej ponownie zawalczyli o swoją przyszłość, tworząc robotniczy ruch społeczny NSZZ Solidarność. Wydarzenia sierpnia 1980 roku przyczyniły się do ostatecznego upadku PRL i odzyskania wolności. Być może ktoś z Waszych bliskich brał udział w wydarzeniach Grudnia 1970 roku. Warto zapytać o jego stosunek do tamtych dni oraz przemyśleć na nowo, jak ważna w naszym życiu jest wolność. Jak ważna w naszym życiu jest wolność.